

REDACTIA

Arad, strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor., pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
6 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Pentru România și
trinitate pe an:
40 franci.

Manuscrisurile nu se napotază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:

Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERTIUNILE:

de un sîr garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atît abonamentele cît și
insertiunile sînt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisori nerancate nu se
primesc.

Anul IV.

Număr de Duminică

Nr. 41

Revista săptămănei.

Cel mai de însemnată lucră și care în întâiul rînd trebuie să atragă atenția noastră amintă, este Congresul național bisericesc, al bisericii române ortodoxe din patrie, care s'a deschis duminică la Sibiu.

Biserica a fost întotdeauna stălpul puternic al neamului nostru; bazele ei nu le-au putut atinge pornirile răimase. Ca și în trecut, tot așa și astăzi cel dintăiu gînd sa-l avem pentru ei înălțare; și după-cum se poate vedea din rapoartele dela Congres, cărora le dăm loc în ziarul nostru, Congresul din anul acesta e vrednic de a duce mai departe munca spre binele și înălțarea acestui vecinic stălp al neamului nostru.

În biserică ne este scutul, tărnia și nădejdea, căci în viața publică de noi a țării noastre reușitățile se îngrămădesc, și toate conglasuesc în rîvna de a călca și de a zdrobi neamul nostru.

Din viața publică de mult am fost noi scoși și drepturi de mult nu ni-a fost dat să simțim că avem noi în patria noastră străbună. Legea de naționalitate, dela 1868, prin care se hotărăște, ca egale drepturi să aibă naționalitățile și limbile lor din această țară în administrație și în întreaga viață de stat, de nici unul din guvernurile de până acum n'a fost luată în băgare de seamă, ci a fost și este ca o lege moartă. Dar' chiar și asta a început să supere pe „patrioți”; niște revăpăiați din secuime cer dela guvern, ca legea de naționalitate să fie gîră, ca nici numele dreptății să nu mai existe, precum îndreptățire egală pentru neamurile nemaghiare nu este în această țară.

În șovinismul lor, atotputernicii zilei uită legea firei, care întotdeauna se răsună amarnic: „Nu este urcuș fără coboriș!”

În partea de peste Leitha a monarhiei noastre, în Austria, sunt mari luptele de pregătire pentru noile alegeri de deputați pentru Reichsrath. Primul ministru Körber își dă mare truda să împace partidele, ca să poată guverna. Cu greu credem însă să poată isbuti, căci tare sunt rău în vrăjbiți oamenii p'acolo.

În Bucovina frații nostri români luptă cu greu, dar cu mare bărbăție în vederea noilor alegeri. Toată suflarea românească cinstită și cu dragoste de neam s'a concentrat în jurul neînfrănților luptători Dr. Popovici,

Al. Hurmuzachi și cavalerul de Flondor, cari în mână cu steagul partidului popular român duc lupta națională contra guvernamentului, care prin apucături meschine a ademenit o parte din fruntașii români, cu gîndul de a zdrobi zidul lor de rezistență.

S'a găsit însă oameni cari să dea alarma și al căror glas să adune poporul la un loc, pentru a continua cu bărbăție înainte lupta națională. Și la noua mișcare a fraților din Bucovina s'au atașat până și femeile române, astfel că tot ce simte românește este cuprins într-o singură tabără, — a cărei luptă nu va putea fi zadarnică.

În România, s'a adunat parlamentul în adunare extraordinară și se ocupă de o seamă de proiecte de legi prezentate de guvern, cari au de scop să ușureze starea grea financiară, de care țara a fost bătuită în cei din urmă ani.

Intru-cât privește conflictul cu Bulgaria, acela este pe cale de a se netezi, de vreme ce guvernul bulgar a și ordonat să fie urmăriți pe cale judecătorească toți acei bulgari cari au avut vre-un amestec în complotul ce s'a descoperit decînd cu cercetările în privința omorîrii patriotului român Mihailescu.

Ne mai rămăne, de rîndul acesta, ca vorbind despre întemplerile mai însemnate din cursul săptămănei, să amintim că în China cea îndepărtată puterile aliate europene și Americeni au căzut la învoială asupra condițiilor pe cari au să le pună China, pentru a ajunge odată la pace, și pentru a termina cu greul războiu. Unele ținuturi din China însă tot nu s'au liniștit încă, dar' e nădejde că frica de armele europene le va aduce pe toate la o stare de liniște, la pace.

Bohușeștii fug... Cei ce-l cunosc mai de aproape pe noul fișpan *Urban Iván*, care-și va începe funcțiunea la 8 Noemvrie a. c., — așa zic, că este un bărbat energic și strict, dar om drept. Dacă așa este, atunci se poate ușor explica și următoarea știre, ce o publică una dintre foile maghiare locale:

Baronul Bohus István și baronul Bohus Zsigmond și-au depus mandatele de membri în congregația comitatului și în mai multe comisiuni comitatense; îndeosebi baronul Bohus István a abis de toate tîstiiile, abstrăgîndu-se de membru în comitetul permanent și în al fundațiunii „Bibici”. Absențele lor au fost raportate de viceșpanul în ședința comisiei congregaționale ținute luni, care le-a luat la cunoștință.

Ce-o să se facă acum comitatul țării de acesti — „indispensabili”?

Trei episcopate nouă. Eri după amiază ni-a sosit dela Sibiu următoarea telegramă:

In ședința de azi Congresul cu unanimitate de voturi a hotărît decretarea a trei nouă episcopate române: Oradea-mare, Timișoara și Cluj.

INTERPELAREA D-LUI COSMA.

In ședința de Marți a Congresului național bisericesc dl P. Cosma a interpelat pe I. P. S. Sa Mitropolitul Meșianu asupra afacerii rentei școalelor române medii din Brașov.

După-cum ni-se scrie de raportorul nostru din Sibiu, interpelarea a făcut mare senzație, pe d'oparte dată fiind personalitatea interpelatorului, care joacă un rol însemnat în viața bisericii gr. or. române, pe de altă parte pentru-că dl Cosma a dat interpelării cele un caracter de tot serios, motivîndu-o pe larg și provocîndu-se la documente și fapte împlinite.

După-ce face istoricul cum s'a provocat chestia și arată discuția înfierbîntată și valurile ce s'au produs în această afacere, atît în România, cît și aici la noi acasă, ajungînd la felul cum s'a rezolvat, dl Cosma nu esită, a declara că nu este mulțumit și nici Congresul nu poate primi cele pe-trecute, fără a-și spune cuvîntul și fără a invita pe mitropolit să intervină, ca banii să fie dați de guvernul maghiar în păstrarea și administrarea forurilor noastre bisericești; aceasta cu atît mai ales, cu cît atunci cînd ni s'a dat autonomia, dreptul de a dispune noi înși-ne peste averile noastre, ni-s'a recunoscut pînă la așa grad, în cît și fonduri de ale noastre, cari erau în administrarea statului, ni-s'au dat nouă spre administrare.

Cum am pute să tolerăm, ca acum să ni-se știrbească dreptul autonom?

Intreg Congresul a aprobat interpelarea d-lui Cosma.

Cu atît mai mare a fost surprinderea, cînd I. P. S. Sa Mitropolitul a pus în perspectivă, că va răspunde numai pe la sfîrșitul Congresului.

Ear P. S. Sa Episcopul N. Popea, cînd a cerut ca mitropolitul să răspundă cît mai iute, nu a făcut decît să tîlmăcească o dorință, care este a întreg congresului.

Ei la tot cazul ciudat, că I. P. S. Sa mitropolitul a zis că va studia chestia. Cum, nici acum nu o cunoaște? Dar dl Cosma făcuse interpelare și în Sinodul arhidieceșan, în luna Aprilie

încă. Și d'atunco încoace I. P. S. Sa Mitropolitul a fost de două-ori la Brașov, ear afaceri de ale gimnaziului și de ale Eforiei școalelor are mereu pe biroul consistoriului.

Mulți sunt dispuși a crede, că I. P. S. Sa se ferește de discuție și vrea să treacă peste afacere iute și fără să mai fie timp destul întru a se lămurii lucrurile.

Regretabil!

Congresul național-bisericesc.

Sibiu, 16 Octombrie.

Ședința III.

La ordinea zilei raportul comisiei verificatoare. Nu se așteaptă însă vre-o discuție animată, din cauză că nici voturile nu mai au însemnătatea congreselor electorale și apoi nici nu sunt protestate decît două alegeri, anume cea dela Oradea, unde protopopul Păcala și dl Zigre, așa se vede, țin să-i facă șicane vicarului lor, și cea dela Alibunar, unde earășii nu sunt motive de discuție lungă.

Aseară a sosit de altfel și mult veneratul episcop al Caransebeșului, P. S. Sa N. Popea, în jurul persoanei căruia se grupează toate simpatiile. Cuvîntul și părerile sale, în ceea ce privește chestiile la ordinea zilei, desigur vor fi hotărîtoare.

Ședința se deschide la orele 10, sub presiul I. P. S. Sale Mitropolitului.

Intre deputații noui sosiți sunt, din părțile arădane, d-nii Ioan Beleş și Cornel Lăzar, ear din arhidieceșă Ion Meșianu.

Dl Virgil Cuișiu citește procesul verbal al ședinței de ieri. Ține o 1/2 oră pînă s'a terminat și verificat.

Dl M. Dirlea cere o mică rectificare, și anume: în procesul verbal s'a scris că secțiunile au propus verificarea celor în regulă aleși, pe cînd după regulament, congresul ia pur și simplu spre știre că-s verificate de secție.

După-ce mai vorbesc d-nii Dr. N. Oprean, P. Cosma, V. Onișiu și I. Preda, congresul prin votare, ridicînd mîinile, primește procesul așa cum e scris de notar.

Presidiul prezintă credențitionalul d-lui Dr. Brădeanu, precum și mai multe cereri de concedii (Curescu și Tămășel) și petiții, între cari și cererea preoților din tractul B.-Comloșului (să se pună centrul de alegere congresuala în sediul acestui protopopiat) și a lui M. Boesșan, în privința mai multor gravamene.

Se transpun toate comisiei petiționare.

Interpelarea d-lui Cosma.

Dl Cosma interpelează în afacerea rentei școalelor române medii din Brașov.

Mare senzație în sală. Toți ascultă cu încordare până-ce dl Cosma citește interpelarea sa pe larg motivată.

Mitropolitul declară, că fiind chestiunea foarte momentuoasă, va studia chestia și va căuta să răspundă, decât nu mâne ori poimâne, dar desigur va răspunde sub durată congresului, dacă nu pe larg, dar cât va ști mai conștiințios, după-cum îl vor lumina actele.

Episcopul N. Popea roagă pe mitropolit ca, tocmai fiind-că afacerea este importantă, răspunsul să se dea cât mai grabnic, ca Congresul să fie în poziție de a fi luminat și a se rosti la vreme în chestie.

Ordinea de zi.

Intrându-se în ordinea de zi, dl I. Preda, referentul, propune spre verificare pe toți cei cari n'au fost declarați verificați de secții din cauza că n'au prezentat credenționalele.

Se primește.

Propune și verificarea d-lui Dr. Mică (Alibunar), deși s'a înaintat un protest; acesta însă protestează nu alegerea întregă, ci numai cea făcută într-o singură comună.

Tot așa, comisia propune și verificarea d-lui V. Mangra, a cărui alegere este protestată. Dl Preda însă, singur în comisie, propune o anchetă.

Dr. N. Oncu cere, ca înainte de a intra în discuția primirii ori neprimirii propunerii comisiei, să se citească protestul dela Oradea.

E o operă stupidă-comică acest protest al protei Filip. Congresul rîde de proza bătărană.

D. G. Popovici (Siria), president al comisiei, arată că, dacă comisia propune verificarea, este pentru-că nu s'a adus nici o dovadă, ci numai se afirmă în protest, că s'ar fi comis abuzuri. Alegerea a fost apoi secretă. Cum s'ar fi putut amenința cine-va?!

D. dr. N. Oncu se alătură propunerii majorității comisiei și roagă Congresul să nu peardă vremea cu discuții nefolositoare. Citirea protestului d-lui prota Filip ne-a edificat anume despre un lucru: dl Filip afirmă, dar nu dovedește, ci pur și simplu face personalități.

Mitropolitul zice: Ar fi poate mai bine, ca dl Preda să retragă propunerii sa.

Cum d. Preda își susține însă propunerea, ea se pune la vot.

Nu întrunește însă de cât două voturi: pe al d-lui Eugen Mocsonyi și L. Simonescu.

Alegerea d-lui Mangra se verifică deci.

Lucrarea comisiilor.

D. dr. Mișu, raportor al comisiei financiare raportează despre lucrarea acestei comisii.

D sa propune darea de absolutoriu pentru agendele din trecut ale consistorului mitropolitan, în cât privește afacerile financiare. Cât despre proiectul de buget pe viitor, intră în amănunțime.

Discuție se ivește în jurul fiscalului consistorului mitropolitan, salarizat cu 400 cor.

D. Cosma propune să se șteargă salariul, nefiind agende pentru cari ar trebui să se salarizeze avocatul respectiv (acum e d. Olariu).

După ce vorbesc însă contra P. C. S. arhimandritul Musta și P. S. Sa Episcopul Popea, cari cer menținerea stării d'acum, așa cum este în

proiectul de buget, Congresul respinge propunerea d-lui P. Cosma, pentru care votează numai 13 deputați.

Discuție se ivește în jurul chestiei fondului din care să se plătească cheltuielile Congresului.

Raportul propune să se mențină starea actuală: fie-care diecesă să-și plătească deputații, față de propunerea Caransebeșenilor, cari propun consistorului să se suporte cheltuielile în proporția numărului credincioșilor.

Ideia aceasta o susține în congres d. T. Barzu, care cu date statistice dovedește că cei din diecesa Caransebeșului sunt năpăstuiți. Pe când arhidieceșanii plătesc 1 cruce, Aradani 2 cr. după suflet, Caransebeșenii plătesc 4 cr. după un suflet pentru acoperirea cheltuielilor Congresului.

Mitropolitul dă câte-va deslușiri: Zice că este meritul Arhidieceșei că primește ajutor și Caransebeșul, și multe au suportat în trecut cei din Arhidieceșă, cari au susținut și interesele celor-l'alte diecese. Apoi să nu se plângă Caransebeșenii de sărăcie; doar ei anul trecut n'au vrut să primească ajutor de la stat, ci l'au respins.

Episcopul Popea se scoală și replică: O sa vedeți D-voastră efectele acestui ajutor!

Și fiind-că I. P. S. Sa a vorbit de sfânta dreptate, ian' să vedem cum stăm? Ce fel de dreptate este să fim egali la sarcini, dar la beneficii nu?

Când ne-am despărțit de Sârbii, am fost despăgubiți potrivit numărului sufletelor. Intre aceste suflete erau însă și Caransebeșenii. De câte ori a fost însă vorba de ajutoare, noi, cari nici odată n'am făcut de alt-fel dificultăți, am fost nedreptățiți.

Dr. Pușcariu (în mijlocul unei mari ilarități) susține ideia că dacă li se par greu de suportat atâția deputați, Caransebeșenii să renunțe la o parte din ei și Arhidieceșă va plăti mai mult de cât acum, dacă va avea deputați mai mulți, potrivit numărului sufletelor din Arhidieceșă.

D. T. Barzu replică Mitropolitului și își susține propunerea.

Dr. N. Oncu este de părere că afacerea e prematură. Nu se poate rezolva, ci să se lase starea de acum. Congresul dacă ar hotărî conform propunerii d-lui Barzu, ar impune sarcini eparchiilor; sarcini de acestea însă, fiind vorba de bani, nu se pot lua fără a se asculta părerile Sinoadelor eparchiale. Să se primească deci propunerea d-lui referent.

P. S. S. Episcopul Popea primește părerea aceasta, cu adăogirea, că după ce Sinoadele se vor fi ocupat de chestie, să se aducă afacerea în Congres, doar atunci se va putea ajunge frățeste la o înțelegere.

Pusă la vot, propunerea d-lui Barzu nu întrunește majoritatea necesară.

Se trece apoi repede peste raportul comisiei bisericești, a comisiei de organizare și a celei școlare.

Referenții A. Hamsea și Dr. D. P. Barcianu, se înțeleg, citesc numai raportul general. Și toate câte referă și propun, se iau spre cunoștință și se primesc fără multă discuție. Ședința se ridică la ora 1.

Parastas pentru mitropolitul Miron. Înainte de a se fi intrat în ordinea zilei, I. P. S. Sa Mitropolitul Meșianu reamintește că mâne se implinesc două ani de la moartea mitropolitului Miron. E e datorie să ne

aducem aminte de această aniversare. Mâne se va și oficia un parastas, la care roagă pe toți deputații să participe.

Din România.

Primul pas.

Dl. P. P. Carp, președintele consiliului de ministri, a adresat următoarea telegramă A. S. R. Principelui Carol, cu privilegiul aniversarei nașterii Alteței Sale Regale: Consiliul de ministri vă urează pentru ziua de astăzi cel mai strălucit viitor; să dea Domnul să continuați cu tărie și noroc exemplele date de Capul dinastiei.

A. S. R. Principele Carol a răspuns următoarele:

Dlul Carp, ministru-președinte,

București.

Vă mulțumesc pentru bunele urări.

Carol.

A. S. R. Principele Ferdinand a adresat dlui Carp telegrama următoare:

Urările așa de călduroase ce ați adus în numele Consiliului de ministri fiului Nostru, adânc Ne-au mișcat. Dovezile de iubire ce am primit sunt un îndemn puternic pentru Noi de-a sădi în inima Lui virtuțile care, mai târziu, îl vor conduce prin luptele vieții și dînsul îl va îndemna mai târziu să urmeze exemplul dat de prea iubitul nostru unchiu.

Parlamentare.

Senatul a votat cu 57 voturi contra 4 proiectul prin care ministrul de finanțe este autorizat să cedeze Sindicatului de bănci germane produsul net al monopolului hârtiei de țigaretă, pe timp de 12 ani și 7 luni, cu începere dela 1 Septembrie 1900.

S'a împărțit în Cameră raportul proiectului pentru cedarea exploatarei salinelor dela Doftana și Ocnele-Mari în scop industrial.

Raportor al proiectului e dl deputat Butulescu.

Următoarea notă a apărut în „Timpul“:

Este probabil că sesiunea extraordinară a Corpurilor legislative se va închide Marți, 10 Octombrie st. v.

Nota guvernului bulgar.

„Correspondența Politică“ primește din Sofia un resumat în extenso al notei adresate de către guvernul bulgar agentului diplomatic al României la Sofia, dl Mișu, în ziua de 26 Septembrie st. v.

Ministrul bulgar de externe, dl Ivanicoff, face cunoscut prin nota sa că judecarea afacerii Ciolacof-Vlaradcioc va avea loc în ziua de 6 Octombrie înaintea tribunalului din Sofia, ear' a afacerii Mirdjev va urma imediat după aceasta.

Nota exprimă speranța că guvernul român va recunoaște cum-că autorităților bulgare nu le lipsește zelul. Justiția bulgară își va îndeplini și mai departe datoria, îndată ce va primi din partea autorităților române dovezile de vinovăția persoanelor ce trăiesc în Bulgaria și sunt denunțate de complicitate în asasinarea lui Mihăileanu.

Ministrul regretă amenințările de expulsiuni în masă ale Bulgarilor din România, prin cari o afacere judecătorească s'ar transforma în una politică, și speră că această măsură nu se va pune în practică, rezervându-și tot dreptul de-a pretinde despăgubiri într'un asemenea cas.

Nota conchide arătând că în Bulgaria nu s'au exercitat represalii și nici nu se are de gând așa ceva, și că Românii, din Bulgaria, amestecați în afacerea ce se discută, nu sunt expuși la nici un neajuns.

Textul interpelării d-lui Cosma

făcute în ședința dela 16 Oct. n. a Congresului național bisericesc.

1. Adevărat este, că chestiunea rentei anuale de 38,500 lei, ce o primia biserica Sf. Nicolae din Brașov dela statul român, pentru susținerea școlilor conf. gr. or. rom., de a-ole, drept desdaunare pentru bunurile și emolumente avute din vechime în România, s'a complanat pe cale diplomatică între guvernul nostru și cel român astfel: că statul român a rescumpărat acea rentă, liberând pe numele bisericii Sf. Nicolae o rentă perpetuă

unică de 962,500 lei, cu % de 4 plătită în fie-care an la 15 Aprilie?

2. Adevărat este, că din capitalul de 962,500 lei, s'a înființat o fundațiune al cărei venit anual de 38,500 lei minus cheltuieli de manipulațiune să se întrebuințeze exclusiv numai pentru susținerea gimnasului superior și a școlii reale inferioare gr. or. din Brașov, proprietar este biserica Sf. Nicolae de acolo?

3. Cine a înființat acea fundațiune? Obținut-a actul fundațional aprobarea consistorului arhidieceșan?

4. Adevărat este, că averea acestei fundațiuni este depusă în Budapesta la casa centrală a statului, și că se administrează de ministrul de culte și instrucțiune publică?

5. Adevărat este, că biserica Sf. Nicolae din Brașov este dator să înșina în fie-care an la amintitul ministru socotelele documentate despre folosirea acestei rente?

6. Fost-au consultate, înainte de încheierea învoielor internaționale, parochia ca proprietară a rentei și autoritățile ei superioare bisericești asupra condițiilor acelei învoeli?

7. Învoitu-s'a biserica Sf. Nicolae și consistorul arhidieceșan, ca fundațiunea înființată din capitalul rentei să se administreze la ministrul de culte și instrucțiune publică ungar, ca acel capital să se depună în Budapesta la casa centrală a statului, și ca parochia să dea socoteală ministrului despre folosirea rentei sale?

8. Comunicat a guvernul nostru învoeli internaționale încheiate cu guvernul României în aceasta chestiune cu parochia proprietară și cu consistorul arhidieceșan, dacă da, care es'e acela?

Parteniu Cosma,
deputat.

Ultime știri.

Războiul ruso-german.

Din Viena, se anunță că în curile diplomatice a produs o enormă senzație discursul rostit de generalul rus, comandant al diviziei a 27-a, cu referință la Vilna. Generalul adresându-se unor trupe revenite din China, zice:

„Țarul v'a rechemat din China pentru-ca să fiți gata a merge contra celui-l'alt dușman“.

Presă rusă, reproducând acest discurs, zice că dușmanul „celălalt“ este Germania.

„Standard“, ocupându-se de discursul rostit de generalul rus la Vilna, zice că atât discursul, cât și faptul că a putut să apară în ziarele rusești este caracteristic.

Abdicarea cancelarului german.

Berlin, 18 Octombrie n. Prințul Hohenlohe, cancelarul imperiului german, a demisionat din post. Împăratul i-a primit demisia și în locul ei a numit de cancelar al imperiului ministru de externe și prim-minister al Prusiei pe secretarul de stat contele Bülow.

Alegerile din Anglîtera.

Londra, 18 Octombrie. Resultatul alegerilor din Anglîtera se prezintă astfel: 332 conservatori, 186 liberali, 69 liberali unioniști, 82 Irlandezi. Partidul guvernului numără deci 401 mandate și astfel guvernul lui Salisbury dispune în camera comunelor de-o majoritate de 132 voturi.

Dela Congres.

Duminea trecută, în 1/14 Oct., s'a deschis la Sibiu Congresul național bisericesc, care tocmai acum își continuă lucrările și în care au a se debate multe lucruri de interes bisericesc și școlar. Până vom avea rapoarte amănunțite despre decurgerea consfătuirilor, dăm aci în întregime vorbirea înalt Prea Sfinției Sale mitropolitului Ioan Meșianu, cu care a deschis sesiunea acestui Congres.

Prea stimaților domni deputați congresuali!

Dacă este o mare mângâiere și bucurie pentru clerul și poporul nostru, biserica cea vie a Domnului, de câte ori aude și vede pe arhierul împreună cu d-voastră, aleșii ei fruntași, întruniți în adunări bisericești, pentru a conlucra la binele lor vremelnic și veșnic, — atunci pentru mine este îndoită mângâiere și bucurie, când mă văd încununat și sprignit de d-voastră, cei mai distinși fi ai bisericii noastre naționale, întru împlinirea chemării mele; deci adânc mișcat de această bucurie, vă salut cordial, prea stimaților domni deputați, și la această întrunire, în congres național bisericesc, împărtășindu-vă dela ceriu încă puțin din deconlucrare mănoasă, la oput cel mare al înasfințirii și al mântuirii noastre.

Bucuria mea, aceasta de acum, se mai potăntășă încă prin două momente însemnate. Și adevărat, unul, că fiind acesta primul nostru congres național bisericesc ordinar, pe care am fericirea a-l conduce eu, mi-s-a oferit dorita ocazie de a vă arăta, domnilor, și de astă dată, că eu doresc și voiesc să-mi împlin chemarea mea în spiritul dragostei evanghelice, baza existenței bisericești și a tuturor societăților; în spiritul acelor dragoste despre care așa vorbește marele apostol al neamurilor căsă Corinteni: „De ce grăi în limbă îngerească de azi are proroc, de-azi și toate tainele, de-azi are toată înțelegerea și credința, în-azi să nu mișcăm, în-azi să împărțim toată averea mea, și chiar de mi-azi de trupul meu să-l ardă, — dacă dragostea nu am, nimic nu sunt”.

Zic, mi-s-a oferit de nou dorita ocazie, de a vă arăta, domnilor, că dragostea cu care m'a distins biserica, când m'a ridicat la cea mai înaltă treaptă ierarhică, și eu, tot prin dragoste din partea mea voiesc a-l-o răsplăti, conlucrând și în viitor, în toate zilele vieții mele, cu d-voastră împreună, la întărirea și dezvoltarea sfintelor ei sperăminte, în folosul neamului și al patriei, al căror fi suntem.

Bar' un al doilea moment însemnat este, domnilor, că fiind acesta primul nostru congres, în noul secol al XX-lea, în care am lăsat, ni-se oferă și nouă dorita ocazie de-a arunca o repriviro, măcar și numai fugitivă, — asupra bisericii noastre din secolul trecut, și a compara starea ei dela începutul aceluia secol cu aceea dela finea lui, pentru a ne convinga și mai mult, atât despre vitalitatea ei, cât și despre frumoasele rezultate ce le-am ajuns în decursul timpului prin salutarele ei instituțiuni, — rezultate îmbucurătoare, ce ne îndreptășesc la un viitor tot mai bun și mai fericit.

Cine dintre noi nu știe, domnilor, cât de tristă și dureroasă era soarta bisericii, chiar și numai în prima jumătate a secolului trecut, și anume, cum era ea subjugată altei ierarhii străine, cum în unele părți nu ne era permis a ne zidi biserici și școli, cum nu aveam mai nici școli elementare și nici alte institute superioare de cultură, cum nu aveam preoți și învățători cu pregătire recepută și alte asemenea.

Și cu toate acestea, cine nu știe cât de mult ne-a întărit ea contra tuturor grelelor cercări, venite asupra noastră, și cum ne-a ocrotit de toate relele amenințătoare și cărâși cine dintre noi nu știe, cât de mult s'a dezvoltat vitalitatea ei în a doua

jumătate a aceluiași secol, mai ales de când prevedința divină ne trimise pe bărbatul docturilor, în persoana marelui nostru Arhiepiscop și Mitropolit Andreiu baron de Șaguna, împreună cu alți fruntași distinși ai noștri, de memorie în etern binecuvântată.

Cine nu știe, cum am început în aceea a doua jumătate a zidii și sporii bisericești și școlile în orașe și la sate; a înființat și institute superioare de cultură; a ne creșterea preoți și învățători, după cerințele timpului și a le ameliora și dolațiunea, după împrejurări.

Cine nu știe, cum am ajuns a întemeia în toate centrele tipografii proprii; a întemeia fonduri și fundațiuni spre scopuri culturale; cum am ajuns a avea și realități frumoase, în toate părțile mitropoliei; apoi a ne bucura și de o inteligență frumoasă și zelosă, și mai presus de toate, din dismembrați cum eram, a ne mai vedea întruniți și într'o mitropolie națională și autonomă, care ne adăpostește pe toți la adevăratul ei sin de mamă.

Acestea și alte asemenea mari și frumoase progrese sunt, domnilor, cari ne mângâie și ne îndreptășesc nu numai la asemenea mângâiere, dar' ne mai întăresc și în convingerea, că dacă biserica străbună și atunci când însăși era subjugată, ne-a ocrotit contra pericolelor amenințătoare, ridicându-ne, așa zicând, din moarte la viață, ba încă și ajutându-ne la frumoase progrese culturale; cu cât mai mult ne va ocroti și întări ea în viitor, când din darul lui Dumnezeu și din grația M. Sale, a gloriei sale noastre împărat și Regi Francisc Iosif I. a devenit liberă și autonomă!

Chiar și numai cele deja amintite, constată, domnilor, prea îndeejuna, puterea cea mare de viață a bisericii străbune, putere ce abia mai are seamă, putere ce mângâie pe cei intristați, întărește pe cei slabi, îmbărbătează pe cei îndoielnici, înțelepțește pe toți oferind și indicând tuturor cel mai rănos teren de lucrare și calea cea adevărată către mărețul scop final al omului.

De aceea, precum se știe, și acțiunea tuturor fruntașilor noștri pentru ridicarea neamului a garnit totdeauna dela biserica, care între toate împrejurările a rămas ne-departită de popor, susținându-ne și conservându-ne individualitatea, împreună cu limba, cu însușirile și datinile strămoșești, prin ceea-ce și mai mult s'a adevărat de cea mai bună programă a noastră, de a ne căuța și câștiga prin ea dezvoltarea noastră, morală și culturală și prin aceasta binele și fericirea la care nisuim.

Biserica noastră națională este, domnilor, tot ce avem comun; ear' pentru ca să știm și mai mult aprecia marea ei însemnată, să ne gândim, ce ar fi de noi dacă nu am avea-o?

Biserica străbună are pentru noi și o mare și sublimă misiune culturală, domnilor, pe care o poate împlini cu succes numai printr'o conducere înțeleaptă, întemeiată și în viitor, ca și în trecut, pe cele trei mari virtuți creștinești: pe credința în Dumnezeu, apoi pe dragostea și speranța evanghelică, din partea tuturor celor chemați, și mai ales din partea congreselor noastre naționale bisericești, în mâna cărora a depus marea noastră regenerator, fericitul Arhiepiscop și Mitropolit Andreiu, soartea bisericii noastre, prin memorabilele cuvinte, rostite în primul nostru congres din 1868, zicând:

„Cu desăvârșită odihnă sufletască de pun toată competența legislativă și administrativă a bisericii în mâinile congresului de acum și a celor viitoare, ca singure reprezentanțe legale și canonice a întregii provincii mitropolitane, prin urmare competente a duce și conduce treburile administrative, economice, bisericești, școlare și fundamentale; dar' tot odată în mâna acelor congrese depun și răspunderea pentru ulterioara soartă a bisericii”.

Din acestea vom înțelege, domnilor, cât de frumoasă și de însemnată, dar tot odată și plină de răspundere este chemarea

noastră a tuturor membrilor congresuali. Este frumoasă și însemnată, căci ce este mai frumos și mai mare, decât a lucra la binele și fericirea unui neam, unul întreg popor, a neamului și poporul din care facem parte.

Este însă și grea și plină de răspundere, căci nu putem tăinui, că trăim timpuri grele și pentru biserica, timpuri în cari a multime de curente periculoase tind până la sguduirea temelilor ei.

Deși biserica noastră și în trecut a îndurat multe cercări grele, pe cari toate le-a învins prin puterea ei de viață, să nu uităm, că la aceea învingere a contribuit foarte mult și tăria convingerii fericitorilor noștri părinți, pe care trebuie să ni-o însușim și noi, dacă voim, precum dorim, a învinge și curentele periculoase din timpul nostru.

Să nu uităm, domnilor, că timpurile și evenimentele ne pot lipsi de multe alte bunuri materiale; nu este însă nici o putere, care să ne poată lipsi de biserica străbună, dacă vom ține și noi ca fericitorii noștri înaintași, cu toată tăria convingerii, la cea moștenire strămoșească.

Să nu uităm, că noi n'avem dreptul a dispune, ci numai a ne folosi de acel prețios tezaur, pe lângă marea datorință de a-l lăsa și urmașilor noștri de cea mai scumpă moștenire, fiind pentru aceasta și răspunzători, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Deci să ne grupăm cu toții, tot mai mult în jurul acelei instituții divine, cum se grupau și fericitorii noștri părinți, și precum se grupează astăzi și alți compatrioți, mai bine situați, în jurul bisericii lor, — desi mai au și alte terene de dezvoltare, — lucrând și noi la ridicarea ei, și făcându-ne toți apostoli binevestitori ai învățătorilor ei, cari sunt caventul lui Dumnezeu.

Să arătam și prin fapte, că ținem cu tărie la biserica străbună, și special la cele trei mari baze ale ei, la credința în Dumnezeu și în Domnul nostru Iisus Christos, la dragostea către Dumnezeu și deaproapele, fără de care s'ar periclita tot ce mai avem; să cultivăm tot mai mult acea dragoste, armonia și buna înțelegere între noi, ferindu-ne de împărțelari și ținând cu tărie la frumoasele sfaturi părintești ale neuitatului marelui Andreiu, adresate celor din jurul seu în ora morții: „Fiilor, nu vă certăți, nu vă sfâdșiți”, — ca așa să se realizeze și speranța noastră, de un viitor tot mai bun al ei și de fericirea de dincolo.

Cu acest frățesc și părintesc apel, atât către d-voastre, domnilor, cât și către toți pe cari îi reprezentați aici, de orice stare și pozițiune, declar sesiunea congresului nostru național bisericesc ordinar, pentru anul 1900 de — deschisă.

Să îmbrățișăm școala.

Doară nici la un popor din patrie nu e așa neglijată cercetarea școlii, ca la poporul nostru. Nu știe el prețușii școala, care-i luminează mintea prin învățatură și-i încălzește inima în aceste timpuri critice, — ci stă nepăsător la sfaturile conducătorilor săi spre bine. E un defect mare această împrejurare la poporul nostru, care defect foarte cu greu se poate leui, căci e intrupată în el și s'a prefăcut în o a doua natură ideea aceea a tradițiunii: că „cum a trăit moșul, voi trăi și eu”, etc. Nu-i așa însă. Noi știm, că lumea azi, ba din zi în zi, merge tot înainte și nu înderă. Așa, dacă vom răsfoi paginile Istoriei neamului nostru, vom vedea, ce deosebire mare este între trecutul și între prezentul nostru; vom vedea, că mult am progresat. Atunci, când lanțurile

feudalismului au ținut încătușată națiunea noastră, nepermițându-i a se desvolta pe nici un teren, — când țeranului nu-i era ertat a-și da copiii la școală, — atunci grele timpuri am trăit, în mare întunecare am zăcut și în nepăsare. Și tocmai de aici vine împrejurarea, că poporul nostru nu se interesează de învățatură nici de cât, ci stă strins legat de obiceiurile din trecut, deși bărbați luminați chiar cu sacrificiu l-au ridicat din întunecare, arătându-i calea către un viitor mai fericit, și modul cum să trăiască. Acei bărbați ni-au arătat, că numai prin școală și învățatură putem fi fericiti, după-cum zice și proverbul, că „nu-i sêrac cine nu are tată și mamă, ci acela, care nu are învățatură”. De ce dar acum să nu urmăm noi sfaturile bărbaților noștri mari, mai ales când avem drepturi și ne putem lumina liberi? Căci vedem, că prin învățatură multe se fac și se nascocesc. Știut-au moși-strămoșii noștri oare, ce-s mașinile, telegrafii și câte bazaconii toate? Și acestea toate numai prin școală s'au nascocit, și dovedesc tot-o-dată, că mintea omenescă și, peste tot, omenimea, unde poate ajunge prin învățatură. (Omul e asemenea unui pom, pe care cu cât îl cultivezi și-l grijești mai bine, cu atât îți dă rod mai îmbelșugat, la din contra crește sêlbatec).

Așa-dară vedem, că școala ne aduce mari foloase. Ea e o apă vie, pe care, dacă o gustăm odată, nu mai însêtoșăm, — după-cum a zis și Mântuitorul Christos, despre învățăturile sale, către Samarineanca de-la fântâna lui Iacob. — Școala ne hrănește și ne nobilitează mintea și sufletul nostru. Tot ea ne face să cunoaștem virtuțile creștinești și poruncile lui Dumnezeu; ne face să ne cunoaștem pe noi și, cunoșcându-ne pe noi, să cunoaștem pe Dumnezeu, ziditorul tuturor, ca ast-fel să ne apropiem de misiunea noastră: ne face oameni morali.

Dacă școala aduce omenimei așa mari foloase, să nu o părăsim dar, ci să o îmbrățișăm cu căldură, apărând-o cu puteri unite. Școala noastră confesională stă tot-o-dată în strinsă legătură cu biserica, așa că ceea-ce una începe, ceea-laltă completează. Si când vom perde acești tesauri ai noștri — și noi vom fi perduți.

S'a început anul școlar, dar, durere, școlile noastre sunt goale, cercetarea e neglijată. Nu-i așa însă la Nemți și la alte națiuni. E trist lucru, când noi Români, numai pedepsiți fiind ne trimitem băieții la școală! Străinii să ne îndemne cu sila a ne lumina? Căutați numai la ei!

Să lăpădam dar de la noi orice nepăsare și să îmbrățișăm școala cu interes!

E impus, cu deosebire aceluia, cari conduc poporul nostru, ca să-l lumineze și să-l sfătuiască să-și trimită copiii la școli regulate: să-l îndemne la cetire, prin care i-se dă ocaziune a cunoaște foloasele ce le aduce școala. Să i se spună poporului, că cine se lapădă de școală și

biserică, acela se lepădă și de Dumnezeu, și Dumnezeu pe acela îl va părăsi.

Români, îmbrățișați școala! Dați-vă copiii la învățătură, căci le faceți un mare bine prin aceea stăt lor, cât și neamului nostru, care în veștă vor bine-cuvânta!

Georgiu Subu,
inv.

Inmormântarea Doctorului C. Groza.

Duminecă, în 1/14 l. c., am petrecut la cele eterne pe mult regretatul medic al cercului Iosăpel, Dr. Constantin Groza.

Din constelațiunea omeniței și a umanității o stea lucitoare s'a stins; din grădina neamului nostru o mândră floare s'a veștețit și din comuna bisericească o piatră prețioasă a dispărut.

Doctorul C. Groza, la care—după cum nimerit a accentuat protopopul Gurban în magistralul său cuvânt funebru—ca la un oracol din cele mai mari depărtări alerga lumea suferitoare după mângâiere și vindecare; dînsul care neînsemnată comuna Gurahonț—sediu medical—i-a dat un renume, făcându-o punctul de gravitațiune al unei întinse provincii, al cărei centru era el decedatul; fu credincios al bisericești sale, pe care cu ardoare a iubit-o și pentru ale cărei instituțiuni și așezăminte culturale a jertfit tot-deuna cu drag și din toate puterile sale, pentru cari nobile calități iubit a fost și el din partea bisericești recunoștoare, care l'a distins alegându-l în toate corporațiunile bisericești dela comitetul parochial până la înaltul congres național bisericesc, — acest distins bărbat, membru folositor al neamului și al bisericești sale, precum și al societății omenești, s'a dus dintr-un noi în cea mai frumoasă etate a vieții sale, avînd abia 41 de ani. S'a dus deplăns de toată lumea, care l'a cunoscut fără deosebire de naționalitate și religie, lăsînd un gol adînc și simțit în urma sa.

Figura consistentă și sferică a doctorului C. Groza, ce se distingea prin mică și grațioasă și flexibilitate, — de un timp încoace începuse să lăncezească și nemiloasa moarte își imprimă sigiliul său pe fruntea lui senină. El cade victimă datorinței sale, încît pe la începutul primăverii, ascurgînd prin cerc prin niște timpuri reci și viscolose, își contrage morbul ftisic (oftica), care din zi în zi îl slăbește forțele. Înzădat sunt toate stăruințele familiei de a l' îndupleca să meargă la cură, el, care în de-

cursul serviciului său de 16 ani, nu și-a luat nici-odată concediu, nici acum nu voia să se depărta pe timp mai îndelungat din mijlocul pacienților, ci ca un ostăș, care înfruntă gloanțele dușmanului, căzînd la postul său de onoare, așa dînsul până în momentul ultim pernevereașă la postul său. Încă cu o oră înainte de sfîrșitul său letal, el dă instrucții și înviațiuni pentru un pacient, pe care îl scapă din gura morții, deși el abia se mai ținea în sus. Și ear' pleacă în comună, dar trebuie să se reîntoarcă, căci membrele îl abzie serviciul. Abia reîntorz, și pe te 10 minute totul s'a finit.

Știerea morții sale s'a lăsat ca fulgerul și toată provincia l'a deplăns și l' deplănge cu durere.

Actul inmormențării a fost o manifestățiune, cum rar s'a putut vedea și în orașele mari. Încă de dimineața străzile Gurahonțului încep a se împopula, ear la 11 ore afluența e așa de mare, că abia străbați. La oarele 12 se începe serviciul divin, săvîșit de 20 proști, sub pontificarea protopopului Gurban și cu concursul diaconului din Halmagiu E. Joldea. Cîntările funebre le-a executat un cor improvisat din învățătorii din giur, sub conducerea învățătorului din Săturău S. Dorca. Corul a cîntat cu multă frumseță, așa că a făcut mare impresiune nu numai asupra noastră, ci mai virtos asupra străinilor, cari au fost prezenți cu sutele.

Cuvîntul funebru l'a rostit protopopul Borosăcul, C. Gurban. Dînsul e în genere recunoscut de un bun orator al bisericești. Cuvîntul său funebru însă cu această ocaziune la moartea medicului C. Groza, care îl era amic intim, — a fost cu atîta măiestrie întocmit și rostit, că întreg publicul, fără deosebire a erupit în plîns amar. A trebuit inimă de fier, ca cineva să se poată reține.

Conducîndu-l pleacă către cîmîter, dar dînsul nu mai avea săfîșit. Acela s'arîna unul tîrg mare, ale cărui valuri undulau în toate părțile unde te nital.

Cununi au fost depuse într'un număr foarte mare, așa că între împrejurările date a fost cu greu controlarea lor. Autoritățile au fost toate reprezentate. În special a făcut bună impresiune dispoziția protopopului din Borosăcul Dr. Baross, ca toate antiștiile tuturor comunelor să se prezente în corpore, și membrii acestora au dus și sîriul succesiv.

Omenimea deci, fără deosebire de neam și credință, a dovedit o nemărginită iubire aceluia, care și el a iubit umanitatea cu aceeași dragoste.

Dormi în pace, suflet blînd, mutat dintre noi prea de timpuriu, dar destul de meritat în fapte bune și iubire, ca crescul părinte pîrtaș să Te facă de sinurile lui Avram!

Intristatului Tîu părinte și neconsolatăi familii trimiță-vo ceriul balsamul mîngîierii, ear Tîe să-ți dăruiască somn dulce și ușor!

În veștă pomenirea Ta!

— r. —

Din Munții-Apuseni.

Cîmpeni, 12 Octombrie n.

In atențiunea Ven. Consistoriu archidieceșan!

Duminecă, în 24 Septembrie a. c., a fost ordonată din partea Ven. Consistoriu archidieceșan a treia încercare de alegere de preot în parochia a II-a din Cîmpeni; însă, durere că, deși Ven. Consistoriu a ordonat domnului protopop Romul Fardui, prin un ordin foarte sîrict de a duce în îndeplinire actul alegerii, totuși nici acum nu s'a putut face capăt acestor stări anormale din parochia noastră, fiindcă, precum la cele două încercări de alegere scandaloase din trecut, așa și la acest tîmbelău — căci nu l' pot numi alt cum și poate fără păreche în întreaga archidieceșă, — d-l administrator a aștit pe căt-va clicași de băstîndri ademeniți de alcoolul d sale, ba chiar însuși a aștit poporul în public, în biserică, înainte de actul alegerii cu două săptămîni, prin o predică fulminantă. Venind zua alegerii și sfîrșind la sfîntul altar, d-l administrator la finea serviciului iarăși s'a adresat către popor prin o vorbire aștătoare.

La toate acestea d-l protopop n'a zis nimic; vom vedea în raportul d-sale către Ven. Consistoriu.

După-ce d-l protopop Romul Fardui a deschis ședința sinodului electoral, după ce a cetit ordinul Ven. Consistoriu, prin cuvîntele bine înțelese a îndemnat pe omenii la ordine, atrîgîndu-le lumea aînute la urm rîle neplăcute, dacă nu vor fi oameni pacnici și de ordine.

Nu a săfîșit bine domnul protopresbiter cu cuvîntele sale, și d-l administrator și-a și început opera de aștare, căci din altar făcea clicașilor săi semne, ba vîzînd că destrăbălăți nu l' țocmai ascultă, a lăsat rușinea la o parte, a eșit din altar, s'a pus în strană și de acolo așta pe omenii să scandal, zicîndu-le să nu să lase, că „nu le poruncește nimenea în biserică lor“.

Urmat-a după aceasta o larmă și un scandal, care a transformat sfta noastră bise-

rică într'o cărciumă ordinară, încît strășit din comună alergau către biserică noastră ca la o comedie, unde după-ce au ajuns vîzînd scandalul ce-l făceau clicașii dînsului administrator, puși la cale de dînsul, — și rîmas nimiși, vîzînd purtarea scandalului a acestor oameni fără rușine și fără moră. Căci biserică avea o privesițe mai altă decît o sinagogă jidovească; unii strigau alții băteau în pîlmi; femeile și copiii suiseră pe bănci și de acolo strigau și se laudau pe autorii scandalului, ear' bîstînașii poporului se jăluiau cu lacrîmile în ochi zicînd: „Doamne, oare până cînd tot așa până cînd duhul acesta rău se va mai să lășul în biserică noastră?“

De față au fost la acest act scandalos și domnii advocași Dr. Preda și Dr. Chirtop, cari numai binele și prosperarea bisericești o voesc și cari mult lucră și lupe pentru binele poporului din munți; dar bîzînd, căci poporul din parochia noastră (excepțiune celelalte comune), orbit de amînările și relele informațiuni date lui în partea turburătorului administrator, — a hîduiește și necinstește; ba ce e mai mult propunîndu-se la actul alegerii de bîstînd de încredere numiții domni advocași, de trîbălății administratorului nu i-au pînat.

Neputîndu-se ține alegerea din cauza scandalușilor, administratorul în frunte clicașilor săi, cari îl preamăriau pe „buna reușită“ a scandalului, a eșit în biserică și îmbrăcat în reverendă, a început pe stradă să strige și să insulte mult stîznașii noștri domni advocași Dr. Preda și Dr. Chirtop în fața întregului popor.

Ar fi vremea, ca Ven. Consistoriu archidieceșan să stîrue a se aplica și noi cu dreptate constituțiunea noastră bisericească, ear' pe administratorul, acest turburător al păcii și al ordinei, care, de că e în fruntea parochiei noastre, numai de cordie și împărăchieri a s'arînat între poporului sfîntei noastre bisericești, — să l' pu odată la locul său cuvenit, și să ne restitue pacea, de care atîta trebuință avem.

Un parochian.

Din Bihor.

Sfînțirea bisericești gr. ort. din Căuș.

Cu mare bucurie raportez despre sfînțirea bisericești gr. ort. române din Căuș, comună curat românească, locuită de un popor foarte lipsit, care înainte avea o biserică de lemn, mică și cu totul ruinată. Mai anii trecuți a fost chiar închină,

Cîntec.

Țar'avem și noi sub soare,
Și-o rîvnesc dușmani destui,
Dar' prin vremi asupritoare
N'am lăsat-o nimînu-i.
E bogată, zicii Vezi bine,
E bogată, căci în ea
Multe inimi sunt, străine,
Și-i frumoasă că-i a mea.
Dacă-i mică, nu-i de-ocară,
Căci în ea viteji mai sunt,
Ș'apoi, și la noi în țară
Crește ferul din pămînt.
Cînd voim, îl știm culage,
Știm cum să isbim cu el,
Cînd dușmani lipiți de lege
Vin spre noi cu gînd mișol.

Steag avem și noi, străine,
Și-l iubim cu jurămint.
Ziua rîului cînd vine,
Ce frumos se sbate 'n vînt!
E frumos și steagul vostru,
Dar' pe-al nostru de-l priveșc,
Tot mai mîndru este-al nostru,
Și mai sfînt că-i românesc.
Rupt de-asprimile furtunii
Rîșcolite de dușmani,
L-au purtat cinstit străbunii
Prin atît amar de ani.

De ne cheamă azi la moarte,
Veseli mergem la rîșboiu;
Să dea Domnul să ni-l poarte
Și nepoții tot ca noi.

Știm și noi o lege sfîntă,
Și de miî de ani acum,
Stăm cu ochii tot spre țintă,
Mergem tot pe-aceiași drum.
Pentru sfînta lege a crucii,
Pentru limba ce o vorbim:
Ce de-oșel pe săbii lucii
Pus-am noi de cînd trîim!
Știe Dumnezeu de-i bine,
Ori de facem vr'un păcat,
Dar' noi știm c'asa e bine
Să ținem ce-am apucat.
Pentru lege, pentru limbă,
Noi cu gura prindem foc:
Numai vîntul se tot schimbă,
Însă munții stau pe loc.

Sunt și neamuri mai cu nume,
Mai vestite la rîșboiu;
Or fi multe poate 'n lume,
Câte n'au ajuns la noi.
Dar' noi știm ce ne 'nvîșară
Cei-ce au fost, și cînd rostim
Vorba sfîntă „neam și țară“,
Noi, străine, tresărim
Pentru cel-ce ne iubeste,
Tot ce-avem noi dăm cu drag.

Dar' cînd neamul ni-l hulește,
Și vrîșmaș ne vine 'n prag,
Mii de oști cu ei s'aducă:
Noi suntem Români destui —
Cînd de piept cu noi s'apucă,
Aibă-i ceriu 'n mila lui!
(„Albina.“) G. Coșbuc.

Poesii populare.

(Din Zorlențul mic.)

Fă-mă, Doamne, pup de crin,
Să mă poarte mîndra-n sin;
Fă-mă floare-n grădiniță,
Să mă poarte în cosiță;
Să mă lege la chiotori
Totdeauna 'n sărbători.

Fi-mi-ar drag floare să flu,
Mai bine de-cît om viu,
Că și dacă m'as pîli,
Mîndrit 'n sin i-aș mirosi
Tot a crini și viorele,
Drag aș fi mîndrușii mele;
M'ar lua fetele toate
La bîru vara să mă poarte.
Vai de mine dar acuma,
Că mă poartă numai una
Și 'atră lume nu mai vrea,
Să mă poarte nice ea,
Numai singură 'n grădina,
Că de lume se rușină.

Am făcut tot ce-am putut,
Ca să-i flu mîndrit plăcut.
Dar' vai, Doamne, cum să-i plac,
Mîndra-i goală puu de drac;

S'alerg lumea pentru ea,
Nici atunci nu-i pot plăcea,
Că nu sunt frumos ca ea;
Frumos nici nu pot să flu,
Apoteca eu n'o știu
Și albele n'am de leac, —
Frumos cum drac să mă fac.
Nici cînd nu m'am rumenit,
Trebuie să flu urt.

Crapă mîndra mea de cindă,
Că nime n'o mai sărută,
Dar' nici dracul nu-l de vină,
N'o sărută că-i bîstrîpă.
Crapă nana de necaz,
Că-i sărbocit pe obraz,
Las' să crepa, nu-i păcat,
Că mai sunt tinere 'n sat.
Cine caută să sărute,
Află gura așa dulce,
De s'o mîncî cu lingura
Și nu te-ai mai sătura;
Ei la babele bîstrîne
Gură nu mai cere nime,
Că de multe pot să fie,
Nime nu le mai imbie,
Că nici nu 's bune de altă,
Decît numai de spovadă.

Câte foto mi-a dragi mie,
Toate a mele-aș vră să fie;
Dar', zău, cara mi-ar plăcea,
Nici nu caută 'n fața mea.
Eu nu știu ce am greșit,
De așa tare m'or urt,
Ș'apoi care mă iubesc,
Nici mie nu-mi trebuieșc;

serviciul divin se făcea în sala de învățământ. Provedința divină s'a îngrijit însă și de acest popor, căci, pe lângă toate neajuurile l'a ajutat să-și ridice o biserică corespunzătoare spațioasă și frumoasă, căci poporul român e darnic și muncitor, dacă are conducători buni.

Că și comuna Cuișd aro azi biserică nouă și potrivită, în foarte mare parte este meritul domnului notar Alexandru Filip, care ca membru al bisericii dreptcredincioase și deputat sinodal a făcut tot posibilul, jertfând timp și ban, pentru edificarea acestei sfinte biserici, care s'a dat destinației prin actul sfințirii Duminică, în 1/14 Octombrie a. c., prin Rev. Domn protopresbiter Teodor Filip, care, din încredințarea P. S. Sale iubitelui nostru Episcop Ioan Goldis, a săvârșit mărețul act asistat de preșii Teodor Pap din Lugașul-inf.; Simeon Filip din Lugașul-superior; Georgiu Tomacu din Picleu și adm. parohiei Cuișd, N. Cosma din Brusturi. Frumoasele răspunsuri liturgice le-a cântat cu destulă deslășire corul învățătoresc, compus din domni: Const. Mărușca, inv. gr. ort. în Brusturi, Petru Cipou, inv. în Luncoșoara, Ștef. Tulvan, inv. în Peștea; I. Iancu, inv. în Picleu, Victor Mercea, jurist, Petru Chișdea, inv. pens., Florian Cămpian, inv. local și alții.

La finea sfetei liturgii, Rev. D. Teodor Filip a rostit o predică instructivă despre paza sfintei biserici; Teodor Pap, un bun predicator, despre însemnătatea dăruirilor făcute, rugând pe Dumnezeu să le dăruiească sănătate și dăruitorilor acestei sfinte biserici; iar N. Cosma a mulțumit dlui notar Alex. Filip pentru abnegațiunea arătată la edificarea bisericii. Atât actul în sine, cât și predicile instructive au servit spre mângăiere sufletească numărului popor venit din departate locuri.

După sfințire s'a dat un prânz comun, la care s'au ținut mai multe toasturi pline de însuflețire pentru capii bisericii etc.

Am avut cu acest prilegiu o deosebită bucurie, văzând preșii și învățătorii stăruindu-se împreună, fără nici o patimă, asupra modului de-a lăvinga greutățile ce le apăsă umerii de-opotrivă.

Participantul

Din Banat.

Sinersig.

În ziua de 24 Septembrie, la 2 oare, s'a săvârșit sfințirea școlii de nou edificată, prin prea onoratul domn protopresbiter

Dr. George Popovici al Lugoșului și Ioan Pepa al Baziasului, pe lângă cooperarea preotului local Pirtea.

Comuna Sinersig, ca comună mixtă, înainte de venirea preotului Vichentie Pirtea ca administrator paroh, era într-o stare de plâns. Poporul părăsise aproape biserica și școala și cerea școala de stat. Venind la cu noștința venerabilului consistor acesta trimite atunci de administrator-paroh pe capelanul din Bănia Vichentie Pirtea, ridicând din oficiu pe foștii conducători. Greutățile ce a întâmpinat preotul Pirtea la început, nu atât din partea poporului, cât din partea foștilor conducători și a altora, sunt de nedescris. Poporul de frica altora nici nu cuteza a vorbi cu preotul pe drum, ci într'ascunș. Școala nu voia să o predea fostul învățător preotului (deoarece-ce preotul era numit și de învățător). Timp de 6 săptămâni s'au făcut hărțuiri până s'a scos învățătorul din școală. Școala era necorespunzătoare, era pe cale de închis. Învățătorul de stat venise deja în comună. Comunalii îndemneau oamenii marelui la școală de stat. Era o adevărată luptă. Pe lângă lupta cu școala era lupta cu niște nepoși ai preotului bătrân. Toate aceste greutăți preotul Pirtea le-a învins; i-a succedat a abate poporul de la calea rădăcită și a zidi o școală corespunzătoare cerințelor de astăzi.

Nimeni din cei cari au cunoscut referințele din această comună, n'au crezut că în așa scurt timp (6 luni) să se ridice o școală, cu o sală de învățământ, 2 chilii, cuină și cămară și încă așa complet, încât poate nici un cuiu nu lipsește care să nu fie gata. Chiar prea onor. d. n. protopresbiter Dr. George Popovici în predica sa s'a exprimat, că în tot timpul pasteriei sale, nu i-s'a dat ocaziune să vadă, ca într-o comună să se facă o zidire atât de repede.

Comitetul parohial cu fransașii comunii și în frunte cu preotul lor au eșit cu trăsuri la gara din loc întru întâmpinarea prea on. d. n. protopresbiter al Lugoșului la venirea sa pentru actul sfințirii școlii. La scoborirea din tren prea on. d. n. protopresbiter este întâmpinat cu o vorbire din partea preotului asemănându-l cu sămănătorul, care a venit să seare secerile ostentivilor sale. La intrarea în comună e întâmpinat cu salve de trescuri, iar poporul adunat în fața școlii îl aclamă cu „să trăiască”. Apoi s'au făcut colaudarea prin expertul tehnic Pongratz din Lugoș, aflându-se întru toate corespunzătoare. Întru aceea sosește cu trăsura și prea on. d. n. protopresbiter al Baziasului Ioan Pepa, care asemenea e întâmpinat de imensul popor cu strigăte de „să trăiască” și salve de trescuri.

După colaudare a urmat actul sfințirii, săvârșit de ambii prea on. domni protopresbiteri împreună cu preotul local, în sala școlii. Poporul era adunat cu mic și mare, așa încât și curtea școlii era plină. Răspunsurile le-au executat școlarii.

După sfințirea s'au prea on. d. protopresbiter al Lugoșului ține o frumoasă vorbire plină de învățătură folositoare pentru creștinii, despre luminarea minții și tăria voinței, exprimând mulțumirea poporului pentru jertfele aduse, îndemnându-l ca și în viitor să nu înceteze a aduce jertfe pentru școală și biserică. Mulțumește preotului Pirtea, pentru conducerea înțeleșpă și jertfele aduse cu ridicarea școlii. Îndeamnă ca de acum înainte să asculte de sfaturile părintești ale prea on. d. protopresbiter Ioan Pepa, care e șeful lor și să fie cu supunere față de dînsul.

Preotul Pirtea prin o scurtă cuvântare mulțumește în numele credincioșilor prea on. d. protopresbiter al Lugoșului, pentru ostenețele și jertfele aduse, pentru înaintarea comunei.

În fine prea on. d. protopresbiter Ioan Pepa se adresează cu cuvinte frumoase către popor. Urmează stropirea. După stropire masă comună la preotul Pirtea, care a durat până la 6 ore, timpul plăcerii trenului.

Acum comuna Sinersig este mântuită de pericol, învățătorul de stat se va duce și poporul va trăi în pace.

Nicolae Hopota,
notariu com.

Răspuns la o „Intimpinare”.

Din Valea-Almajului, Oct. 1900.

În corespondența mea publicată sub acest titlu în Nr. 159 al preșuitului jurnal „Tribuna Poporului”, eu nu am amintit nici un nume, și nu am intenționat să fac nici polemici, nici ceartă, cu atât mai puțin a vătămă interesele cuiva. Am expus numai adevărul în buna speranță, de-a îndrepta, și nici decum de a strica.

În trecut și fugitiv am amintit, cu drept, câteva din frământările noastre la înființarea institutelor „Alma” și „Nera”, departe a fost însă de mine și cugetul de-a vătămă institutul „Alma” ca atare ori a lăuda „Nera”, ci simpla am arătat, că unii domni neguțători, precum la înființarea acelor, așa și la înființarea societăților comerciale, din necredință ori din neorientare produc prea multă gălăveală și neînțelegeri, sperând că lucrurile se vor întoarce spre mai bine.

Însă în corespondența din Nr. 177, sub titlul „Intimpinare”, corespondența mea este declarată de scornitură și minciună, iar anonimul Almăjan, un om ce țipă după un os de ros.

Să vedem dară, unde este minciuna? În corespondența mea din Nr. 159 am zis: „O casă de păstrare germană din Caransebeș întrevine prin câțiva slujbași, și aceștia angajază 7—8 neguțători și pe făcute autiute, — fondează „Almăjana”, sau „Alma”, ce vorbește o limbă străină de noi. Ce răspund d-nii neguțătorii în „Intimpinare”? Ei zic: „Casa de păstrare „Almăjana” este o instituție internațională”, iar la alt loc: „La casa de păstrare „Almăjana” sunt între toți acționarii: trei germani, doi unguri, un israelit, care este și la „Nera”; mult numitului polonez, care vă este spă în coadă, iar ceilalți sunt toți români”.

După-ce prea bine se știe, că la „Nera” nu se află acționari, ori altceva, nici un israelit, permiteți să întreb: în care parte sunt minciunile?

La alt loc zic domni cu „Intimpinarea”: „Le este la toți încă în memorie catastrofa din Prigor, prin care sute de bieți țărani au ajuns la sapă de lemn și la care au contribuit mult agenții băncii aceluia, ducând poporul acolo ca la o strungă”.

Eu nu știu ca banca din Prigor să fi avut agenți, știu că a fost a unui singur om, care își suportă urmările ușurinelii sale. Apoi știu că cele ale băncii din Prigor (casse și mobilier) s'au dus la „Almăjana” și nu la „Nera”, iar pe directorul dela „Nera” nici odată măcar nu l'am auzit să fi calomniat „Almăjana”; cum vin d. n. deli „Almăjana” în frunte cu directorul, să arunce cu noroiu în „Nera”, — este de neînțeles. Cât pentru duplicitatea dlui D. Radivoici, cel-ce-l cunosc nu se vor mira, dacă și aici a trebuit să joace tot jocul... cunoscut.

Atât, de astă-dată, relativ la „Almăjana” și „Nera”, căci, încă odată repet, în contra institutelor ca atare, nu am voit nimica să zic, — am vrut însă în contra oamenilor. — Și acum o vorbă despre neguțătorii nostri.

Nu mă supără de loc, dacă neguțătorii Almăjeni ca atare, văzându-și interesele amenințate, ar lua poziție de apărare; și nu s'ar lăsa purtați de nas de cel-ce numai binevoitorii nu le sunt. Dinși înși își vor fi zis, ca cel din poveste: „Facem contract și cu dracu, numai să trecem puncta”. Să aibă însă grijă, că dacă lei se roagă, acela poate să-i și ia. Dacă cutare sau cutare afacere, este ilegală, poftescă domni din „Intimpinare” a combată pe căi legale, — fără cruțare — fie în Bozovici, Gerboveț ori Prilipeț și vor dovedi onoare și respect. Până ce însă vor asculta de glasul străinului, cu ale

POVESTEA Unei Coroane de oțel.

(Restaurarea Domniei românești și războiul nostru pentru neamul nostru.)

Serie de nume pentru țărâșime.

De

GEORGE COȘBUC.

Domnitorul.

XI.

Domnitorul nostru își avea cartierul în satul Poradim, cale de trei ceasuri pe jos până la Plevna.

Satul e sărăcăcios peste măsură, Bulgarii locuiesc în bordeie; doi-trei Turci, cari se găseau în sat și avuseră niște clădiri de lemn în chip de casă, le au aprins când s'au apropiat oștirile de Plevna. Prin sat e un singur drum, numai praf în zilele bune și noroiu până în genușchi în zilele cu ploaie încolo nimic, nici primărie, nici școală, nici biserică.

Domnitorul își alesese cea mai bună locuință din sat, casa unui Turc, care fugise. Era la marginea satului, și avea două odăi, una fără ferestri — asta a fost făcută bucătărie — iar cealaltă cu două ferestri fără geamuri, lipită pe jos, strîmtă și scundă, așa cum sunt locuințele țărănilor prin satele

sărăce. Uși nu erau nici la tindă, nici la odăi. Curtea era măreșoară, dar plină de gunoarie.

Aceasta era locuința Domnitorului nostru, a Comandantului armatelor dela Plevna.

În ziua sositii Sale, Domnitorul a lăsat să l se facă o masă la odăi; pe patru pari bătuți în pământ, soldații au întins scânduri de brad, apoi au lipit geamurile cu hârtie, au spălat lavița Turcului, iar mai spre seară au adus un pat de tabără. Astfel odaia era mobilată gata; avea masă, scaune și pat. Chiar în ziua aceea, în odaia aceasta, s'au adunat vre-o două-zeci de generali la sfat, bine înțeles, numai vre-o zece au avut loc în odăi, ceilalți au stat prin tindă, iar doi au stat afară cu capul vîrt pe ferestri.

Mai târziu l-s'au adus din Turnu-Măgurele scaune, pat și două mese, una de scris în odăi și alta pentru mîncare. Pe asta o avea în curte, într'un cort de pânză.

Pîn'a fost vreme bună. Domnitorul ca suită Sa, vr'o patru zeci de ofițeri, mâncau în curte, când ploua, mîncau cu toții în tindă, pe rînd, căci abia începeau câte șeșe la masă. Iar mesele lor nu erau mese de Domn, nici măcar de om cu dare de mîna. Mîncau din mîncarea soldaților ciorbă și rasol, și câte-odată friptură de berbec. Ouă, unt, zarzavat și altele erau aduse în fle care zi din Turnu-Măgurele, cale de 50 kilometri. Vorba vine, că erau aduse; în-

tr'adavăr: nu le vedeau cu ochii căte 3—4 zile, iar după-ce au dat piolile și zăpada cu viscol, nu le-au mai văzut cu săptămîni.

Au fost zile, când Domnitorul a mîncat pîne cu unt, și la amiază și seară, și nu la masă, ci plimbându-se cu pînea în mîna prin odăi. Cam de la sărbătorile Arhangheilor, au început să lipsească de toate în tabără, chiar și pînea, și atunci în cartierul Domnitorului s'au scăzut la jumătate porțiunile de pîne, așa că generalii din suita erau buni bucurioși să aibă oăne goală și n'o aveau. Nu era chip să aduci de alo hranei din Turnu-Măgurele; se prăpădiau prin zăpada carele cu merinde, ba muriau de frig boii din jug și soldații cari îi mânau, ba în urmă — ca vîrt la teate — vîntul rupese podul de peste Dunăre și oștirile erau urșite să piară de foame. Prin Bulgaria satele erau pustiite cu totul: după-ce de felul lor erau sărace, apoi mai ținuse cu de-ale mîncării o sută două zeci de mil de oameni timp de patru luni.

Țarul Alexandru, care cheltuia pentru hrana sa căte o mie de lei pe zi, o ducea mai bine. Și nici masa Țarului nu era masă de împărat: el avea cel mult trei feluri de mîncare, cu nimic mai bune și mai bogate decît la un birt economic dintr'un orașel.

Singurul lucru care l'avea cu prisos era vîntul. Cei cari fumau, o duceau rău cu tutunul. Odată într'un sfat de generali, veni repede un ofițer, scoase de sub manta o

De nu aflu una dragă,
Las urtele să cadă;
Dacă n'am fost norocos
Să mă placă ce-l frumos,
Mai bine nu mă însor,
Stau tot june până mor.
De nu iau ce mi-o plăcut,
Nici nu cred c'oiu trăi mult,
Și nici n'as vră să trăiesc,
Dacă n'am ce să iubesc.

Tune dracu 'n tine, mândră,
Par'că n'ai avut oglindă,
Pe obraz când te-ai mînjit,
Așa tare ai greșit,
La un loc prea mult ai pus,
Iar la altul nu-l de-ajuns.
Dute-acasă, te grăbește,
Și-n alt chip te rumenește;
Nu pune mai mult d'o parte,
Iar de alta jumătate,
Pune-o oca, pune două,
Da' pe părțile amîndouă;
Le însira să se vadă,
Nu le mai pune grămadă;
Le lipește să se prindă,
Și te uită în oglindă,
Ca să nu mai zică nime,
Că nu ești mînjită bine...

Compuse de: Nicolae Turu,
june econom.

noastre în contra noastră, pe cîi laterale și joznice, nu vor dovedi nici drept, nici adevăr. Când domni din „intimpinare“ cred a fi bine să cagete de 10 ori la sine, la dreptul lor, sibă atîta judecată, că este just să cugete cel puțin a 11 a oră și la cele ale altora, la dreptul vecinului. Când am zis că voi fi la loc, am zis, nu pentru a strica, ci a îndrepta; nu am pofitit a li se tulbura nici chiar paharul cu apă,—decum creerii. Un proverb zice: „Na săpa groapă altuia...“ Cât pentru derivarea cuvîntului „Alma“ de la Almăjana, suntem de acord, nu se supere căci—nici eu nu ziceam alt-ceva, decât că nu e românească.

Am subscris și subscriu cu anonimul Almăjanul, numai pentru dragostea păcii, pe care o dorește și o dorește binele tuturor, nu pentru-că nu aș avea curajul a sta față. Eu încă mai nutresc speranța, că vom pute așta un mod, prin care totuși s'ar pute toți mulțami și restabili pacea și buna înțelegere între frați. Să dea Dumnezeu!

Almăjanul.

Comoara de aur.

—Povește igienice și de scăparea vieții, scrise pe înțelesul și pentru folosul țeranului român.—

De

Inlin Bugnariu Sălcăjanul.

Motto: Sănătatea până la un punct este în mâinile noastre.

(C. St. 2.)

(Continuare.)

Impunsătura de insecte.

Impunsătura de vespe, albină, seleș ne cauzează unflături usturătoare, câte-odată dureri mari, ba chiar ferbințeli și mâncărime de pe. În atare cas trebuie să frecăm locul impuns cu câșiva picuri de amoniac. Dacă acul a rămas în rană, să-l îndepărtăm înainte de toate pe acesta.

Sgaiba (buba cea rea).

Dacă după îngrijirea de animale bolnave, sau după ocuparea cu pielea de la animale moarte, bănuite cu morb, se ivese pe pielea omului niște umflături mici dure-roase, a căror impregiurime e de culoare violetă sau întunecată, cu dreptul se poate naște bănuiala că aceasta e sgaibă.

Acesta e morb foarte primejdios și pretinde cel mai grabnic ajutor medical. Să

ne ferim însă de a belii atari animale, cari pătimesc de sgaibă, mai ales dacă la mîni avem ceva rană ori bubă.

Coșit și răpciuga.

Astăzi știm deja, că coșit și răpciuga distrugătoare de așa mulți cal, pot să treacă dela aceste animale și la om, pe care îl pot umplé. Acest morb, dacă odată izbucnește, numai cu greu se poate tămădui sau vindeca. Pentru încungiuirea pericolului este neapărat de lipsă a ști, și a aplica măsurile potrivite. Dacă am avut de lucru cu un atare cal, totdeauna trebuie să ne spălăm mîinile și fața. Cu ocaziunea țeselării, perierii și spălării calului să ne ferim de-a atinge cu mîinile noastre partea rănită sau buboasă. Ranele, cu cari am pute veni în atingere, să le ardem cu materii arzătoare. În sfîrșit nu este iertat să dormim în același graj, unde sunt atari animale bolnave.

Frisosința de sânge.

Se întemple câte-odată, că cutare organ corporal conține în sine mai mult sânge, decât cât are lipsă. Din această cauză, fiind organul respectiv umplut cu prea mult sânge, se naște *vîrsare de sânge*, care se ivește pe nas și pe gură și ca atare este un morb foarte îngrijitor.

Oamenii atacați de acest morb pot fi loviți și de gută, mai ales dacă vîrsarea de sânge vine dela inimă ori plămîni.

Pentru a pute încungiuira primejdia, recomandăm pe seama celor-ce sunt ținuți a îndura vîrsări de sânge, ca să se ferească de beuturi spirituoase și amețitoare, precum: vinare, vin, bere; să se rețină de a bé cafea neagră; seara să nu mănânce bucate bogate și în măsură mare; după mîncare să nu petreacă în localitate caldă; să nu steie cu capul la soare ori la foc; să nu țină capul plecat către pămînt.

La toată întâmplarea trebuie să ceară sfatul și ajutorul medicului.

Gula (damblaua).

Semnele lovirei de gută sunt: pierderea conștiinței sau a simțurilor, înroșirea feței și învinețirea buzelor, a urechilor și a gâtului. Dacă morbul se ivește în grad mare, atunci nefericitul moare îndată; car' dacă atacul vine mai blînd, omul poate încă trăi; dar în acest cas rămîne sîc pe de-o lature.

Dacă vedem, că la cineva se arată semne de gută, fără-ca să-l curme firul

vieții la moment, lucrăm foarte înțelepțește, dacă până încă arată semne de viață luăm următoarele măsuri de scăpare:

Pe morbos îl culcăm jos, ori în pat, îl dezbrăcăm de vestimente, capul îi-ți ținem ridicat puțin în sus și ne îngrijim, ca confratele noastră să aibă aer curat, proaspăt și rece. Fruntea și templele le spălăm cu oțet, apoi le învălim în cataplasme reci, pe cari le facim îndată ce se răcesc. La tălpi îi punem aluat de muștar, ear dacă vedem că picioarele îi suat reci, le încălzim cu o cărămidă caldută, învălita într-o bucată de pânză ori pînură.

Medicul însă în tot cazul să nu lipsească.

(Va urma.)

PARTEA ECONOMICA

Comerciu și asociere.

Din *Valca Almăjanului*, Oct. 1900.

Ce sunt asocierile de comerț, și care le este scopul, este de prisos a mai spune. De bună seamă, un corp, de a cărui bună-stare se îngrijesc 1000, va prospera cu mult mai bine decât cel îngrijit de un om singuratic.

Scopul asocierilor de comerț pe scurt este: a întoarce banul nostru, dela noi între noi, sau a lucra noi pentru noi, — nu însă a fi egoiști, fiecare pentru sine, ci cu talentul sau fiecare să contribuie pentru toți, și toți pentru fiecare; aceasta o pretinde chiar dragostea de frate.

Este prea cunoscut, că suntem zăraci și din această cauză în cele mai multe sate și în casurile cele mai bune oamenii nostri deschid o prăvălie cu 2—300 florenți. Ce prăvălie și ce negoț se poate începe cu acest capital, ne putem închipui.

Cunosc destule casuri, unde cutare Jidan, bătut de vînt, cu calabalicul în spate se așează în cutare sat, și cu negoț de 5 florini pe credit începe negustorie și deschide boltă; nu trec 10—20 de ani și zdrențosul nostru o ia pe sus, el devine chiar banchier, *el unul*, ear, sătenii în locul lui, 1000 și 2000: *ceșitori*. Este de prisos să mai înșir aici, pe ce cale un asemenea parvenit leșinat, poate să ajungă în mătășă adese-ori, în tim-

pul cel mai scurt, asta o poate face care ști, că numai pe cîi cîștite...

Noi vedem zilnic, cum cutare om cutare, chiar simplu țeran, fără să fi învățat undeva negustoria, deschide dughian; unii ca acesta se prăpădesc în scurtă vreme, alții însă o duc de parte. Drept, că se prăpădesc mulți și din cei cu bună pregătire. Afacerea comerțului mai bine se poate asemăna cu „loteria“, la care cel îndrăzneț în cas de noroc, — căștigă lumea. Zic îndrăzneț, căci isprăvia prea de multe ori au dovedit, că în întotdeauna izbutește mînea. Deel lângă negustori mai aproape stă frîn și speranța, norocul și nenorocul. De câte-ori nu ni-s'a dat ocaziune să vedem oameni de-ai nostri, cu talent pentru negoț, cari din lipsa mijloacelor au trebuit să meargă slugi la străini, sau să se lase de ori-ce între prindere mai bună. De câte-ori nu s'a văzut sătenii de-ai nostri șicanați și storși cu fel de fel de apucături de geșefărie din partea cutărui și cutărui om mai iscusit?

Sunt oare toate acestea în folosul comerțului, în folosul comerțanților ori a publicului peste tot? Sigur că nu!

Vitiorul va dovedi, căci vitiorul este al asocierilor.

Pe scurt vorbind, eu nu aflu nici mijloc mai recomandabil pentru poporul nostru, spre a scăpa de șicantani, decât *asocierea* pe toate temele, căci „unde-i unul nu-i putere“, zice vorba înțelepță.

Talentele noastre negustorilor nu ar fi silite atunci a se umili și a se prăpădi ei vor fi căutate și bine plătite, dacă *asocierea* va veni în ajutorul lor. Banul nostru nu va trebui să-l dăm atunci la dușmanul nostru, și poporul nu va fi silit să cumpere marfă pe bani scumpi și pe deasupra să fie despoiat de ovreul cămătar.

Se înțelege de sine, că seleș asocierilor au să fie oameni cu mîini și cu mîni curate. Cel ce se încumetă a combate asocierile, în principiu, ca și unii chiar dintre negustorii nostri, — dovedește cel mai declarat egoism.

Almăjanul.

ghiulea de tun, umplută cu țigări, și o puse pe masă. A fost un chiot și o veselie între generali, de parea că li-ai fi dat averea lumii, și săriră să îmbrățișeze și să sărute pe oficer, căci nici unul nu avusese tutun de vre-o câteva zile.

Așa era în cartierul domnesc. În cartierul generalilor comandanți era și mai rău.

Ear oficerii de front răbdau în rînd cu soldații. N'aveau cisme în picioare, dormiau în corturi pline de noroiu și rodeau coji de pâne. Căpitanii și locotenenții, pe părțile mai mărginașe, mîncău alături cu soldații porumb copt și la prînz și la cină; apoi pâne cu brînză, cât a fost vreme bună. Ear după sosirea iernii, au răbdat vitejește și de foame și de frig.

XII.

În odașta aceea s'a canonit Domnitorul nostru patru luni de zile, cu intrerupere de câte-va nopți, în care s'a canonit mai rău.

Venise, adică, Țarul la Poradim, cu gândul să stea mai apropiat de Plevna câte-va zile. Asta era cam pe la Sfîntul-Dumitru, pe o vreme cu ploae și cu viscol. Casa cea mai bună din sat trebuia dată acum Țarului, și ast-fel Domnitorul nostru a trebuit să plece prin sat prin noroiu și ploae, să-și caute un bordeiu de locuit. Și-a găsit unul pe o rîpă, cel mai curățel, și mai încăpător

din sat, și a stat acolo, earăși fără pat și fără masă. A doua zi, cum plouase toată noaptea și se desfundase o rîpa, l'a apucat groasa de noroiu de pe deal. Calul i-se scufunda până în genunchi în noroiu, ear mai de vale, unde era pămîntul lipicios, era gata să rămîne înmoliat pe drum. Toată ziua a trebuit să lucreze soldații, ca să închipuiască un drum până'n coastă.

Această nouă locuință și-o descrie însuși Domnitorul nostru ast-fel: „Bordeiul, acoperit cu pae, prin părății căruia bate vîntul în bună-voie, de toate părțile, are două încăperi, dintre care una — tindă — e aproape toată ocupată de o vatră neapus de mare. Încercarea însă m'a învățat, că îndată ce aprinzi focul pe vatră nu e chip de stat în tindă din pricina fumului și a mirosului greu. Ceealaltă încăpere, în spațele vetrei, are numai o biată de ferestruică, lipită cu hîrtie, și e joasă și umedă și, ca și tinda, fără podeală, cu toate acestea ea fu aleasă să fie camera mea de dormit! Bordeiul are o curte largă, în care am înțins corturile. Pentru domni din suită și pentru servitori s'a găsit adăpost prin bordeiele vecine, căci în bordeiul Meu abia este loc pentru Mine singur!“

Cât au ținut căldurile, traiul în Poradim era de nesferit. În apropiere se întindea tabăra ear la vre-o câșiva kilometri erau liniile de luptă, așa că aerul era plin

de miros de sânge, de cadavre putrezite, de cărpă arsă, de praf de pușcă și de aerul mînit din pricina mulțimii celei mari de soldați adunați la un loc. Pe de-asupra satului sburau corbi întunecînd cerul.

Ear după ce-au dat ploile, s'a făcut și mai rău. Gerul, care a urmat, a mai curățit aierul, dar a îngreunat viața prin corturi.

Domnitorul nostru se scula pînă în ziuă și alerga pe dealuri și făcea inspectii.

Și, cum ținneau ploile într'una, el călăria toată ziua întregă prin ploae și se întorcea tardiu acasă, în puterea nopții. Perdea drumurile, abia răbia prin noroaie și orbacînd print'un întunerec ca iadul, sosia mort de oboseală acasă. Ear aici de cele mai multe ori găsia casa plină de fum — în zilele când bătea vîntul, — și neputînd să doarmă în odac, se culca afară, în cortul din curte, și dormea toată noaptea de frig.

Obosit așa și răsbîit de ploaie, după-cesosia acasă și mîncă, stătea de vorbă cu generalii sfătuiindu-se. De multe ori avea să lucreze singur, să scrie scrisori ministrilor săi, Doamnei, ori părinților, și stătea pînă după miezul-nopții la masa cea de brad, tremurînd de oboseală și de frig. Scria la lampă, dar se întempla să se isprăvească petrolul în tabăra întregă și atunci trebuia să se desbrace prin întuneric și să se culce de silă. Odată avea de isprăvit o scri-

oare grabnic; era tardiu noaptea și l'a ațrîns petrolul. El a isprăvit scrisoarea la lumina chibritelor aprinzînd un chibrit după altul și ținîndu-l cu mîna stîngă de-asupra rîndurilor pe hîrtie. Când 'și-a aprînt chibriturile, trei cutii, și-a încheiat și scrisoarea.

Ear odihna, de care avea atîta nevoie, nu era odihnă. Toată noaptea zăcea tunarile, și câte-odată bubuia câte un șușu de aproape și de grozav, încît Prînzul și gen rali și toți, săriau de spaimă drept în mijlocul casei. Deși obișnuiți cu vîntul cîntec al tunurilor, erau veșnic îngreunîți și săriau din pat îndată ce începau tunurile să bată mai des. Era gojia mai năvale din partea Turcilor.

Apoi, toată noaptea sunau trîmbițele la apel, se da alarma, și tot satul se culca pe o năsalie de dus morții, într'un cort de ambulauți, căci n'a avut unde să doarmă înrînd loc.

(Va urma.)

Avis!

Am onoare a face cunoscut onoratului public, că în urmarea abdicării mele din postul de fisc al institutului de credit și economii „Victoria”, mi-am deschis cancelaria advocațională în **Arad**, strada **Salacz Nr 1**. Deci mă recomand în atențiunea și bunăvoința tuturor amicilor și cunoscuților.

Cu toată stima:

Georgiu Lazaru,
advocat.

508 3—3

Banca generală de asigurare mutuală. „TRANSILVANIA“

428 22—59

ÎN SIBIU.

asigurează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. în contra primejdiei de foc și de exploziuni; clădiri de orice fel, mărfuri, produse de câmp, mobile ș. a.;
2. pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri în cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri se dau, și oferte de asigurări se primesc din comitatele: **Arad, Bichiș, Bihor, Călnad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal**

Agentura principală din Arad.

Strada (Széchenyi Nr. 1. casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan etagiul II.) precum și prin agenturile ceruiale și speciale.

Deposit de giuvaeruri, clasornice și arginterii.

Bogat asortiment de clasornice cu pendulă, de perete și deșteptătoare.

I. GRALLERT ȘI FIUL
clasornicar și giuvaerghiu
Arad, piața **Andrássy Nr. 24.**

Fondat 1867

Fondat 1867

Reparațiuni de tot felul

de clasornice și giuvaere

să execute cu toată promptitudinea.

Cu prețurile cele mai moderate.

479 —9

Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile

Imprumuturi ieftine amortisaționale cu amortisație de 15—50 ani.

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertesc datorii vechi, de asemenea la dorință anticipez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși înși am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de împrumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ și proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de împrumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4% 4¹/₂ și 5% pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de împrumut pe imobile și moși 458 22—22

Szűcs F. Vilmos

ARAD, Fă-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.

Respons se dă numai dacă în întrebările ce se fac se adună și marcă poștală

Cel mai bun croiu!

Insoțirea

CĂLȚUNARILOR din ARAD,

Strada-Bisericeii, Palatul Minorităților.

Singură în felul său ține în deposit numai fabricații proprii sau gătește la comandă

ghete pentru dame și bărbați,

cum și papuci pentru băieți și fete, apoi ghetă comode și alte soiuri de încălțăminte.

Toate acestea nu sunt lucruri de fabrică, dar' sunt mai ieftine și mai bune.

Comande din afară se execută prompt și cu prețuri moderate.

Trimitem și la casă ghetă de probă în ori-ce timp dorit.

Aparat elastic pentru călcăie, invenția lui Löderer, căpitan de honvezi ung. reg., aplicabil atât la ghetă de dame, cât și la ghetă pentru bărbați, se poate avea numai dela noi.

Mare magazin de creme și lăc-uri în diferite colori.

484 17—

Prețuri ieftine de necrezut!

Numai articli de fabricație proprie!

Materie de calitate excelentă!

Institut de cură,

deschis de dimineața dela 6 ore până la 7 ore seara
(abstrăgând orele dela 9—11 în. am.)

La dispoziția publicului stau următoarele mijloce de lecuire:

Scaldă în lumina electrică:

1. Reumă, podagră, aprindere de nervi (ischias), dureri la coaste și la față, nevralgia, aprindere de pelița peptului și a foalelui, otrăvire cu metal (argint viu, zinc, argint, plumb).
2. Morburi de sânge (cu ajutorul curei de mercuriu și iod), Ingrășarea peste măsură, grăsimea de inimă, aprindere de pelița rinichilor, boala de zahăr (diabet).
3. Anemia, nevrasenia (slăbirea nervilor), nervositatea.
4. Morburi de piele învechite, scrofule, luparea etc.

După felul boalei, scaldă aceasta poate fi urmată de lecuirea cu apă rece, de masagiu sau împachetare. — În trebuințarea odată costă: 1 fl. 25 cr.; 15 bilete: 15 fl.

Camee pentru inhalație, după metoda dela Gleichenberg. Ems, pentru aprindere acute și învechite de gâtlee, de plumani, cum și pentru dilatare de plumani și astma. — În trebuințarea odată costă: 75 cr.; 15 bilete: 9 fl.

Cura cu apă-rece. În trebuințarea odată: 60 c.; 15 bilete 7 fl.

Gimnastica svedeză pentru întărirea reconvașențelor cu musculatura slăbită, pentru întărirea băieților și a oame-nilor desvoltați, cari sufer de morburi de inimă și de strim-tarea coșului peptului.

Taxa lunară dela 10 fl. în sus, după-cum e felul casului de boală.

Fie care bolnav se bucură de căutarea ce 'i-o prescrie medicul său propriu, sau după sfatul ce însumi 'i-l dau. Ori-ce îndeplinire a curei se întâmplă sub veghierea mea personală.

Dr. A. HECHT,

450 85—85

Arad, strada Templom, palatul Minorităților. Telefon: Nr 270.